

Monika Katarzyna Stelmasiak-Majorek

Streszczenie rozprawy doktorskiej

[PL]

Funkcje przedmiotów z kości i poroża w typie kolców, igieł, stilusów w świetle badań traseologicznych oraz eksperymentalnych. Analiza materiałów archeologicznych z grodów centralnych wczesnośredniowiecznej Wielkopolski.

Poniższa dysertacja jest pogłębionym studium eksperymentalno-funkcjonalnym, dotyczącym faktycznych funkcji wczesnośredniowiecznych przedmiotów wykonanych z kości i poroża takich jak: szydła, przekłuwacze, kolce, dłuta, rylce, igły oraz stilusy.

Zakres chronologiczny pracy obejmuje okres pomiędzy pierwszą połową X a połową XIII wieku. Cezura ta pokrywa się z czasem powstania i największej aktywności zlokalizowanych w Wielkopolsce grodów centralnych (na Ostrowie Tumskim w Poznaniu, w Gnieźnie, na Ostrowie Lednickim, w Gieczu oraz w Grzybowie), z których pochodzą wybrane do pracy materiały źródłowe.

Metodami wykorzystanymi w pracy są analiza traseologiczna oraz archeologia eksperymentalna, stanowiąca bazę porównawczą dla badanych artefaktów.

Główne cele badawcze dotyczą kwestii takich jak: możliwość sprecyzowania konkretnych funkcji przedmiotów z wyodrębnionym kolcem (biorąc pod uwagę fakt, że mogły one służyć do wielu czynności), ocena wpływu zabiegów konserwatorskich na prowadzenie obserwacji traseologicznej (wsparta badaniem eksperymentalnym), weryfikacja pojawiających się w literaturze sugestii na temat interpretacji rylców oraz igieł jako stilusów do pisania na powoskowanych tabliczkach, a także porównawcza interpretacja codziennych zajęć mieszkańców ujętych w poniższej rozprawie grodów i podgrodzi.

Dysertacja wprowadza również propozycje zmian nazewnictwa stosowanego dotychczas w definiowaniu tych przedmiotów, które dostosowano do możliwości klasyfikacji na podstawie obserwacji traseologicznych.

[ENG]

Functions of bone and antler items such as spikes, needles, styli according to the traceological and experimental research. Analysis of archaeological materials from the central strongholds of early medieval Greater Poland.

The following dissertation is an in-depth experimental and functional study considering the problem of interpretation of actual functions of early medieval items made from bone and antler such as awls, perforators, spikes, chisels, burins, needles and styli.

The chronological scope of the following work is set between the first half of the 10th century and the mid-13th century. This period coincides with the time of establishment and greatest activity of central strongholds located in Greater Poland (on Ostrów Tumski in Poznań, in Gniezno, on Ostrów Lednicki, in Giecz and in Grzybowo), from which the source materials were selected for analysis.

The main objectives concern issues such as: the possibility of defining precise functions of pointed tools (taking into account the fact that they might have been so-called multitools), assessment of the impact of conservation procedures on the possibility of conducting traceological observations (supported by additional experimental research), verification of the suggestions regarding the interpretation of burins and needles as styli for writing on waxed tablets, as well as a comparative interpretation of the daily activities of the inhabitants of the strongholds and their suburbia's included in the following dissertation.

The thesis also introduces a proposal of shift in definitions used so far to define these items, which have been adapted to the possibility of classification based on use-wear analysis.